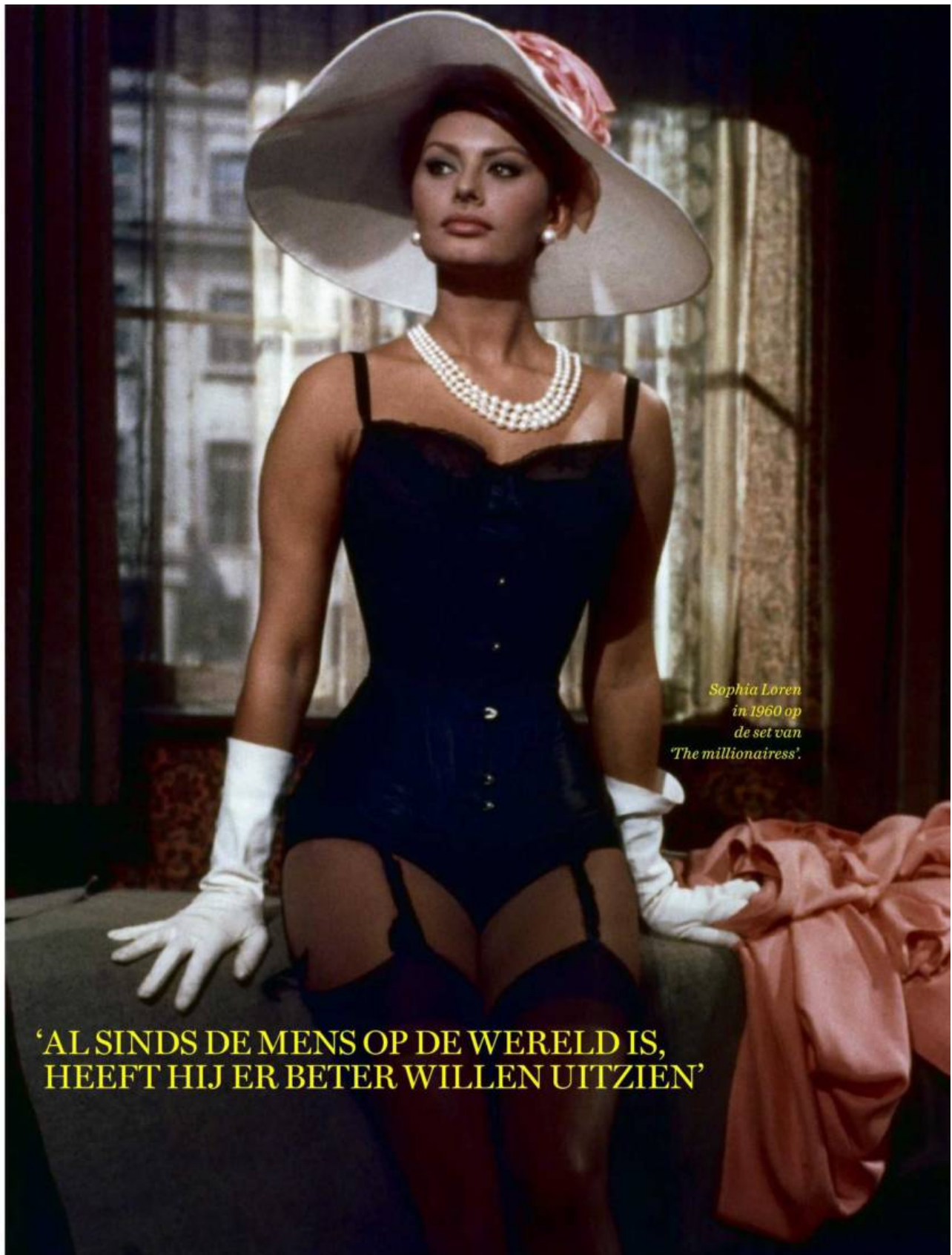




stYle

WONDERGOED,
TERUG VAN (NOOIT)
WEGGEWEEST

DE HISTORIE VAN HET MAAKBARE LIJF

Shapewear is hot. Maar lichaams(her)vormende kledij bestaat eigenlijk al eeuwen. Nog voor er sprake was van plastische chirurgie, werd het menselijk lichaam duchtig en drastisch vertimmerd met de hulp van slim textiel. Zowel dat van mannen als van vrouwen. Twee tentoonstellingen over 'wondergoed' tonen hoe de maatschappij altijd vanonder de rokken, hemden en broeken komt piepen. Wij keken mee.

DOOR ELLANE VAN DEN ENDE

'Is that a gun in your pocket or are you just happy to see me?' Het had al in de zestiende eeuw kunnen klinken. Renaissancemannen konden een flesje opbergen in hun 'gulptuk'. De geprononceerde 'braguette' was geen uiting van oprukkende stoottroepen of van de efficiëntie van viagra. De rijk met goud geborduurde 'kullezak' was een toonbeeld van mentale potentie, van de macht van de eigenaar. Kleding was, ook toen al, gepolitoerde zelfmarketing.

Of het mannelijk kroonjuweel wel comfortabel zat in die omhoog gepompte, stijf gekrulde positie, was een vraag die niemand zich stelde. Of er misschien slappe was onder zat, evenmin.

Die middeleeuwse fascinatie voor een viriele schaambuidel herleeft

nu in de 'wonderjock', een slip voor mannen die een pronter voorkomen wensden. Het Britse merk Shredde plaatst zelfs een verstevigde, 'liftende' onderlegger in 's mans onderbroek. Met de slogan *Hello girls* dan nog, een knipoog naar de advertentie van Wonderbra (*Say goodbye to your feet*). Push-upmannengoed is aan een comeback bezig. 'Een natuurlijk lichaam bestaat niet', poneert Denis Bruna, commissaris van de Parijse tentoonstelling *La mécanique des dessous*. 'Al sinds de mens op de wereld is, heeft hij er beter willen uitzien', weet ook Patrick Wilikens, plastisch chirurg van de Atlaskliniek in Meise. 'Om zich beter in zijn vel te voelen. Ik heb geleerd dat schoonheid relatief is, maar dat de dag wel beter begint als je je goed voelt.'

LIEGEN DOET PIJN

Zowel het mannelijke als het vrouwelijke silhouet wordt al van oudsher gemodelleerd. Een schijn van rechtlijnige verticaliteit belichaamde voor de aristocratie en later de hoge burgerij een ideaal van superioriteit. Modehistorica Valerie Steele stelt dat het feit dat kleding onze schoonheid en rijkdom kan overdrijven en zelfs daarover kan liegen, deel uitmaakt van de manier waarop we onze 'public self' opbouwen. 'Maar,' zegt tentoonstellingscommissaris Denis Bruna, 'het lichaam "hercreëren" was een belediging aan God. In het middeleeuwse Europa was het lichaam het werk van God, de schepping van de Schepper, de spiegel van de Almachtige, dus was prutsen aan het lichaam – zelfs met »

stYle

WONDERGOED,
TERUG VAN (NOOIT)
WEGGEWEEST

kleding - tegen de wil van God'. Omdat chirurgisch ingrijpen toentertijd nog niet aan de orde was, werden hulpstukken gebruikt. Sommige daarvan waren regelrechte marteltuigen met ijzeren armaturen en mechanismes, opvulsels, walvisgraten, ritsen, springveren, linten en laçages, scharnieren, maagceinturen en meer van dat pijnlijks. In vergelijking daarmee is plastische chirurgie dezer dagen een makkie.

MACHIENTJESLIJF

Denis Bruna, commissaris van de tentoonstelling met ruim 200 onderstukken, benadrukt dat het niet om lingerie gaat, maar wel om hulpmiddelen die het lichaam vervormden en herkneeden volgens de dictaten van de tijd. En om 'mechaniek', zoals bij een machine, met oog op een transformatie en de bijbehorende beweging van het lichaam. 'Maintien' was de voornaamste etiketteregel, een sociaal voorschrift. De bevoorrechte klassen benadrukten met hun uiterlijke beheersing hun superioriteit, terwijl plastische chirurgie nu vaak een (jongere) 'normaliteit' beoogt. Het is overigens verbazend hoe staketsels en andere hulpstukken een houding veranderen. De Parijse tentoonstelling toont dat in een pashoek met spiegels. Aan kapstokken hangen nagemaakte crinolines, paniers, korsetten en braguettes - zelfs vrouwen kunnen zich er 'man' wanen. Met zo'n wiebelende hoepelrok wordt een stap een halve danspas, gaan wordt schrijden. Met een rechte rug. Het stilistenbedrijf dat deze pasmodellen realiseerde, werkt ook voor de haute couture. Daar krijgen de topmannequins nog altijd korsetten en gaines aangeregen voordat ze met hun exclusieve outfit op de catwalk verschijnen.

Niets is wat het lijkt, zeker niet in de modewereld.

GARNALENSTAART EN GANZENLIJF

Het 'metamorfoseren' van de lichaamslijn lijkt wel in het menselijk brein ingebakken.

Op de tentoonstelling *La mécanique des dessous* staat een aantal mannequins op een rij: verbazend hoe kronkelend een vrouwenlichaam werd geboetseerd naargelang de voorgeschreven, opeenvolgende modetrends. De wespentaille werd geaccentueerd door uitdijende - vruchtbare - heupen in de vorm van paniers of crinolines. Eenmaal dat waggelen voorbij, werden vrouwen rond 1870 gedwongen tot trippelpasjes door de smalle rokken met een 'faux-cul'. Dat 'vals gat' (in het Frans ook figuurlijk te begrijpen) werd ook weleens een garnalenstaart of 'strapontin' (plooiatje) genoemd en dwong het vrouwenlijf in een S-lijn. Net als gansjes.

Een korset met stevige stalen baleinen was niet exclusief weggelegd voor dames van stand, maar ook voor kinderen, getuigt een minikorsetje op de Parijse tentoonstelling. Het fraaie hesje is enkel geschikt voor een baby van amper een paar weken oud. Nog net niet genetisch gemanipuleerd. Vanaf de zeventiende eeuw droegen kinderen (uit de hogere klasse) van jongs af korsetten. Dokters raadden in de negentiende eeuw aan om meisjes vanaf vier à zes jaar in te rijgen en nauw in te snoeren.

ABORTUS MET KORSET

Halfweg de negentiende eeuw bepaalde de tailleomtrek van een meisje haar waarde op de huwelijksmarkt. Een ideale taille mat 43 centi-

meter. Dat is ook precies de tailleomtrek die het topmodel Violeta Sanchez etaleert wanneer ze het *Mouche*-korset van Yves Saint Laurent draagt - of hoe je een vrouw tot insect transformeert. Iemand nog verbaasd dat vrouwen - uit ademenood - geregeld

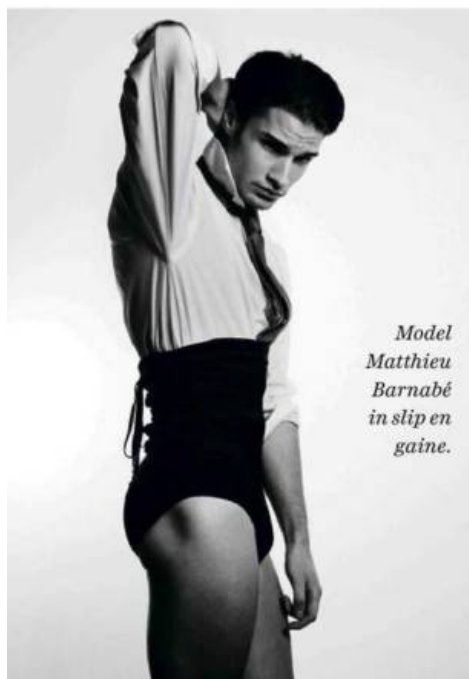


flauwvielen? Dat meer dan één rib in hun longen werd gepriemd? Dat hun lange, uitgerekte nekken een tegenbalans waren voor uitstulpende kontwerken? Dat vrouwen in het kraambed omkwamen omdat hun baarmoeder in een modische krimp zat? Sommigen beweren dat een korset zelfs diende als verdoken abortus provocatus. Maar de discussie of het korset een marteltuig dan wel een handige camouflage van vet en kwabbetjes was, woedt nog volop. 'Vrouwen konden zich niet bewegen en enkel op het puntje van hun stoel zitten', zucht Florence de Moreau de Villegas de St-Pierre, voor haar overgrootmoeders onderkledij. 'Een vrouw aankleden was erger dan een vrachtschip laden.'

Ook mannen hesen zich trouwens in een keurslijf. Dat was niet alleen een welgekomen hulpstuk voor heren zonder ruggengraat, het gaf ook een zekere postuur. Dandy's paradeerden met een hoge torso als fiere haantjes door het negentiende-eeuwse straatbeeld.



GETTY IMAGES



Model
Matthieu
Barnabé
in slip en
gaine.

SYLVAIN NORGET

**'ALS GELD EN
MACHT VANDAAG
EROTISCH WERKEN,
DAN WAREN DAT
IN DE ACHTTIENDE
EEUW MANNELIJKE
KUITEN. DAAROM
DROEG DE
PRUIKENDANDY
ZIJDEN KOUSEN MET
PUSH-UPFUNCTIE'**

PSYCHOKORSET

Het lichaam wordt anno 2013 nog altijd gekneed en geboetseerd, op zoek naar het perfecte lijf. Het vrouwelijke silhouet evolueert sinds 100 jaar naar een meer uitgetrokken, rank, atletisch, androgyn lijf. Valerie Steele, modehistorica en directeur van het museum van het Fashion Institute of Technology in New York, schrijft in *The corset. A cultural history* dat het korset eigenlijk niet verdwenen is maar 'geënterioriseerd' werd. Kleren werden minder verhullend en met diëten, sport, discipline, hongeren, spieroefeningen en plastische chirurgie werd onder de noemer 'body sculpting' een psychisch keurslijf gekweekt. 'The hardy body' is een korset van spieren. Maar borsten zijn geen spieren. Ze weerstaan de sportdwang en hoewel het vrouwelijk lichaam er meer androgyn is gaan uitzien, met minder vruchtbare heupen, blijft de boezem een aandachtspunt. Dat bewijst de toegenomen populariteit van borstchirurgie. 'Borsten zijn een onmiskenbare pion van het seksuele spel', aldus plastisch chirurg Patrick Wilikens. 'Ik ben ervan overtuigd dat zelfs een vrouw die met haar man op een onbewoond eiland zit en maar een paar droge velletjes heeft, er iets wil aan doen. Dat zit in de mens.'

De boezem is de meest zichtbare toetssteen van vrouwelijkheid en tegelijkertijd zijn met de laatste emancipatiegolf borsten minder dienstbaar geworden als voedingsbron. Push-upbeha's zijn daarvan een uiting. Gaines, in chiquere termen 'shape sensations', zijn terug van – misschien nooit – weggeweest. Adem inhouden en buik intrekken is immers niet vol te houden. En zeggen dat veertiende-eeuwse mannen

het liefst een buikje wilden en dat met kunstmatige middelen bewerkstelligden: een 'pourpoint' was een soort hesje dat ter hoogte van de maag een bolle buik suggereerde. Een gevulde maag was in de middeleeuwen een teken van welstand, van voldoende te eten hebben, in tegenstelling tot de magere boerenscharminkels. Later waren er de spotprenten die de 'embonpoints' van rijke kapitalisten en fabrieksbazen accentueerden. En nog iets: als geld en macht vandaag erotisch werken, dan waren dat in de achttiende eeuw mannelijke kuiten. Een goed gevormd benenstel onder een kniebroek was de betrachting van elke bewuste edelman. Daarom droeg de pruikendandy zijden kousen met push-upfunctie. Karel van Lorraine liet daarom op zijn domein in Tervuren moerbeien aanplanten voor de kweek van zijderupsen en van zijn... steunkousen. Al die shapewear zat vroeger dus eigenlijk ook al onder de kleren. 'Het is van alle tijden', denkt u voortaan maar vergoelijkend, wanneer u zich in die tweede huid hijst.

• De tentoonstelling *'Frou Frou et dentelles/ Licht geruis en kant/ Honderd jaar Lingerie (1880-1980)'* is uitgesteld in het kasteel van Louvignies (Rue de Villegas 1) in Henegouwen. Elke zondag in september en oktober open van 12 tot 18 uur, www.chateau-louvignies.be

• De tentoonstelling *'La mécanique des dessous, l'histoire indiscrète de la silhouette'* is nog tot 24 november te zien in het Musée des Arts Décoratifs, Rue de Rivoli 107, Parijs, www.lesartsdecoratifs.fr

einDe